

5. სამართლიანი მომავალის სტრატეგიები

მრავალი კარგი ინიციატივა უკვე დაწყებულია და მას განმტკიცება სჭირდება. ახალი ხედვა, რომელიც აერთიანებს დემოკრატიას, ეკოლოგიას და ადამიანის უფლებებს, ხელს შეუწყობს ტრანსფორმაციული გზით წინსვლას და არ ჩაერევა ბიზნესის საქმიანობაში, როგორც ყოველთვის. ძირითადი პრობლემების გადაჭრა შეუძლებელია მხოლოდ სექტორის დონეზე. უნდა დაიდლოს ძალთა თანაფარდობა საზოგადოების სხვადასხვა დონეებზე, რათა ჩამოვშორდეთ თავისუფალი ბაზრის ჰეგემონიურ შეხედულებებს, რომლებიც ემსახურებიან ინკლუზიურ განვითარებას. რესურსების პოლიტიკა ამ კონტექსტში მიზნად ისახავს წარმოშვას მეტი თანასწორობა იმ კუთხით, თუ ვინ აკონტროლებს, ვინ ფლობს, ვის აქვს ხელმისაწვდომობა და ვინ წყვეტს ადამიანისა და საზოგადოების ურთიერთქმედებას ბუნებასთან. ჭეშმარიტად ტრანსფორმაციული პროგრამა აგრეთვე მოითხოვს ფუნდამენტურ ცვლას წარმოებაში, მოხმარებასა და ცხოვრების წესში და სოციალური სამსახურის აღიარებასა და ინტეგრაციაში. რესურსების პოლიტიკას შეუძლია დახმარების გაწევა ამ პროგრამის ჩამოყალიბებაში.

თუმცა, მემორანდუმის მცდელობა არ არის შემოგვთავაზოს პრობლემის გადაჭრის გამზადებული სცენარი. იგი უბრალოდ გვთავაზობს ახალ და ერთობლივ ხედვას და ინტერვენციის რამდენიმე შესაძლო სფეროს საერთაშორისო დონეზე. თითოეული რეგიონი თვითონ განსაზღვრავს რომელი მიდგომა უფრო შეეფერება მათ სპეციფიურ გამოწვევებს და რომელი კაშირები სჭირდებათ ამ მიდგომის გასავითარებლად.

შემოთავაზებული ახალი ხედვა ქსელს ჰაგვს, ანუ რთული სისტემაა. ლათინურ ამერიკაში მიმდინარეობს ცხარე დებატები ე.წ. „ტერიტორიებზე“ (ესპანურ და პორტუგალიურ ენებზე: "territorio"), რაც შემდგომში სხვა ენებმაც აიტაცეს (მაგ., ფრანგულში: "territoire", იტალიურში: "territorio"), მაგრამ ეს ტერმინი ხშირად ერთი და იგივე მნიშვნელობით არ გამოიყენება მთელს მსოფლიოში. „სათემო მიწების“ ან „წინაპართა მიწების“ ცნება აფრიკაში განსხვავდება ტერიტორიების ცნებისგან. ტერიტორიული მიდგომა გულისხმობს, რომ თითოეული რეგიონი შედგება კომპლექსური ურთიერთქმედებებისგან ბუნებას, ადამიანებს, ინტერესებს, ძალთა თანაფარდობასა და გეოპოლიტიკურ კავშირებს შორის, რომლებზეც ყოველთვის ახდენენ ზეგავლენას „გარეგანი“ აქტორები და ინტერესები. მსოფლიო ბაზარი და გეოპოლიტიკური ურთიერთობები სახელმწიფოებსა და რეგიონებს შორის ქსელებს წააგავს და რთული სისტემებია რომლებსაც ახასიათებთ კონფლიქტები, ბრძოლა და ძალთა თანაფარდობის პრობლემები. ეს კონფლიქტები ურთიერთკავშირშია ტერიტორიებთან და

ზეგავლენას ახდენენ მათზე. თუ ამ ქსელს ადამიანის უფლებების, დემოკრატიისა და გარემოს დაცვის სამართლიანობის პრიზმაში განვიხილავთ, შევძლებთ გავიგოთ და დავადგინოთ საკითხის შესაძლო მოგვარების გონივრული და სამართლიანი გზები.

“ჩვენ მიგვაჩნია, რომ უფრო უპრიანია (როგორც კონცეპტუალურად, ისე პოლიტიკურად) ვისაუბროთ „ტერიტორიაზე“ ვიდრე „რესურსების“ გამარტივებულ ცნებაზე. ტერიტორიის ცნება საშუალებას გვაძლევს უკეთ გავიგოთ დინამიური განზომილებანი (სოციალური, გეოგრაფიული, კულტურული და ეკონომიკური) ადგილობრივ კონტექსტში”.

მალიკ ფერკოვიჩი, რეკარედო ალბერტო გალვეზ კარასკო, მარია სესილია რივზი, ბეთზაბეთ მორერო, ანა დი პანგრატიო, მაიანა ტექსერია, სინტია ბარენჰო
კონო სურის მომავლის სემინარის დელეგატები

რესურსების პოლიტიკა ხორციელდება ყველა საერთაშორისო, ეროვნულ, რეგიონალურ და ადგილობრივ დონეზე და თითოეულ დონეზე საჭიროა სხვადასხვა სტრატეგიული პრობლემების გადაჭრა. ამის გათვალისწინებით, მემორანდუმი გთავაზობს **სამ ფუნდამენტურ გზას**, რაც შექმნის რეურსების პოლიტიკის სტრატეგიის საფუძველს, რომელიც საბოლოოდ უნდა განხორციელდეს და მოერგოს ადგილობრივ და რეგიონალურ საჭიროებებსა და გარემოებებს.

იმის გამო, რომ კონფლიქტები და რეალური ძალაუფლების სტრუქტურები ადგილობრივ და ქვეყნის დონეებზე, რომლებზეც ისინი ფუნქციონირებენ, სპეციფიურია, ეს მემორანდუმი მხოლოდ ზოგად ხედვას გთავაზობთ.

თუმცა მაინც შეეცდება წარმოაჩინოს ზოგიერთი სტრატეგია საერთაშორისო და გლობალურ დონეზე. საერთაშორისო ინსტიტუტებს, როგორებიც არიან გაერთიანებული ერების ორგანიზაციები და კონვენციები, მრავალმხრივი განვითარების ბანკები ან პლურილატერალური გაერთიანებები, იმის საპირისპიროდ თუ რას აკეთებენ ისინი დღეს, შეუძლიათ შექმნან ხელსაყრელი გარემო, რომელიც დაიცავს ბუნებასა და ადამიანის უფლებებს დემოკრატიის დაცვის საშუალებით. ამ საერთაშორისო რეჟიმის შედეგები შთააგონებს ქმედებებს და წარმართავს ეროვნულ და ადგილობრივ კონტექსტში. ამ სტრატეგიების წინაპირობაა, რომ ტერიტორიების ქსელის შიგნით ჯერ მოხდეს რეალური

ძალაუფლების მქონე სხვადასხვა სტრუქტურების გაანალიზება, მათი გაცნობიერება და თვალსაჩინოდ წარმოჩენა და ბოლოს მათი აღიარება ყველა დონეზე.

ა) ადამიანის უფლებების და ბუნების უსაფრთხოების გარანტიების დაცვა ბაზრებისა და მათი მოგვებისგან და ხალხის უფლებამოსილება მოითხოვონ და დაიხვედრონ თავიანთი უფლებები

“ხალხისთვის უფლებამოსილების აღდგენა და მათი ბუნებრივ რესურსებთან ხელახლა დაკავშირება დღეს გარდაუვალია. ცნობიერების ამაღლება ადამიანის ბუნებრივ რესურსებზე უფლებების შესახებ ცვლილებების დიდი ტალღის წარმოქმნის საფუძველს წარმოშობს, რომლის შედეგადაც მივიღებთ ინფორმირებულ და აქტიურ კრიტიკულ მასას, რომელიც ზეწოლას მოახდენს გადაწყვეტილების მიმღებებზე შეიმუშაონ უფრო რაციონალური და ინკლუზიური პოლიტიკა“.

მუნა დაჯანი,
*ახლო აღმოსავლეთის, ჩრდილო აფრიკისა და თურქეთის მომავლის
სემინარის დელეგატი*

არსებული საკანონმდებლო ჩარჩოები, განსაკუთრებით როდესაც ეს ეხება ადამიანისა და გარემოს უფლებების დაცვას, ყოველთვის ცუდად არ გამოიყურება ქალაქებში. ნაგოიას პროტოკოლი (გენეტიკური რესურსების ხელმისაწვდომობისა და მათი გამოყენებით მიღებული სარგებელის სამართლიანი და თანასწორი გაზიარების შესახებ); თავისუფალი, წინასწარი და ინფორმირებული თანხმობა მკვიდრი მოსახლეობისთვის; საქმიანობის კომპლექსური შეფასების სახელმძღვანელო პრინციპები კომპანიებისთვის და გამჭვირვალობის მოთხოვნები კარგად აჩვენებს თუ რა პროგრესი მოიტანა სამოქალაქო საზოგადოების, თემების და სოციალური მოძრაობების მრავალწლიანმა ბრძოლამ.

პრობლემა იმაში მდგომარეობს, რომ მრავალი ეს უფლება (და ვალდებულება) პლანეტის მოსახლეობის უმეტესი ნაწილისთვის *მხოლოდ* ქალაქებში არსებობს. მათ სჭირდებათ გაძლიერება, ადამიანებმა უნდა იცოდნენ თავიანთი უფლებების შესახებ და აგრეთვე უნდა ჰქონდეთ უფლება, რომ იცოდნენ. ეს მათ უფლებამოსილს გახდის მოითხოვონ თავიანთი უფლებები სასამართლოებში, სადაც და როგორც კი შეექნებათ ამის საჭიროება. იმისათვის, რომ შესძლონ სრულად მიიღონ მონაწილეობა და მათი ხმა და ინტერესი შესმენილი იქნას, ადამიანებმა უნდა იცოდნენ, რას აყენებენ საფრთხის ქვეშ. ეს მოიცავს ეროვნული, საერთაშორისო ან გლობალური მნიშვნელობის საკითხებს.

საზოგადოებები, ინდივიდუალური პირები, სოციალური და გარემოს დაცვის მოძრაობები მთელს მსოფლიოში უკვე აპროტესტებენ დიდ მადარობებს, იბრძვიან ადამიანის უფლებებზე წყლისთვის, ეწინააღმდეგებიან მიწების მიტაცებას და დაჟინებით ითხოვენ თავისუფალ, წინასწარ ინფორმირებულ თანხმობას. მათ მთავრობებს ხშირად აქვთ ხელი მოწერილი საერთაშორისო შეთანხმებებზე, რომელთა მიხედვით, ადამიანის უფლებების ხელყოფა არ არის დასაშვები. თუმცა, მრავალ შემთხვევაში ეს მხოლოდ ლიტონი სიტყვებია ქაღალდზე და შესაბამისი ინსტიტუტები, რომლებმაც ისინი უნდა განახორციელონ ან საერთოდ არ არსებობენ ან ძალზე სუსტად მუშაობენ. სამართლიანობა თავისთავად ძნელი ასახსნელია, და სასამართლოები და კანონები ასახავენ არათანაბარ ძალთა თანაფარდობას იმ საზოგადოებაში, რომელშიც იგი წარმოიშვა. უფლებამოსილებით აღჭურვა, ინსტიტუტების ჩამოყალიბება და სასამართლო პროცესის სტრატეგიები გვერდიგვერდ უნდა იღწვოდნენ უფლებამოსილების შესაცვლელად. რესურსების პოლიტიკის კონტექსტში ეს შეიძლება ნიშნავდეს ადგილობრივი საზოგადოებებისთვის უფლებამოსილების მინიჭებას, რათა მათ დაიცვან და ისარგებლონ (ინდივიდუალური და კოლექტიური) უფლებებით მიწაზე, წყალზე, ტყეებზე, გენეტიკურ რესურსებზე, ტრადიციულ ცოდნაზე და ა.შ. სასამართლოში, კორპორაციების და მთავრობების ინტერესების პირისპირ. არსებული ფორმების გარდა, საჭიროა საკანონმდებლო ინიციატივები საკუთრების უფლების ახალი სისტემისთვის. ასეთი სტრატეგია უაღრესად სენსიტიური უნდა იყოს საზოგადოებებსა და მის ინდივიდუალურ წევრებს შორის არსებულ და პოტენციურ კონფლიქტებთან მიმართებაში.

საერთაშორისო ინსტიტუტებმა უნდა დაამკვიდრონ გაიდლაინები, სადაც ჩამოაყალიბებენ გარემოს, ადამიანის უფლებების დაცვის და დემოკრატიის ჩარჩოებს ეროვნული კანონისა და ადგილობრივი ინიციატივებისთვის, მათ შორის ექსტრატერიტორიულ ვალდებულებებს. ეს ნიშნავს ქვეყნების ვალდებულებას უზრუნველყონ, რომ თავიანთ ქვეყნის მიერ ინვესტიციების განმახორციელებელმა საწარმოებმა პატივი სცენ სხვა ქვეყნების ადამიანის უფლებებს და დაიცვან ისინი. თუ მაგალითად ევროპული ფირმების ინვესტიციების გამო ირღვევა ადამიანის უფლებები მესამე ქვეყნებში, ადგილობრივ საზოგადოებას ხშირად არ გააჩნია არც საშუალება და არც ინსტიტუციური შესაძლებლობები იბრძოლონ თავიანთი უფლებებისთვის. თუმცა ევროკავშირი კანონით ვალდებულია უზრუნველყოს, რომ ინვესტიციების განხორციელებისას მისმა საწარმოებმა დაიცვან ადამიანის უფლებები და პატივი სცენ მათ სხვა ქვეყნებში. ექსტრატერიტორიული ვალდებულებები განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია მსოფლიოს სხვადასხვა რეგიონებში, სადაც დემოკრატიული სივრცე სულ უფრო ვიწროვდება.

ამიტომ, რესურსების პარტნიორობის, საინვესტიციო და სავაჭრო ხელშეკრულებებში უნდა შევიდეს სრულიად განსხვავებული პუნქტი ადამიანის უფლებების შესახებ, ვიდრე რაც დღეს არის ჩადებული მრავალ სავაჭრო ხელშეკრულებაში. ამჟამად, პუნქტი ადამიანის უფლებების შესახებ ითვალისწინებს სასჯელს მხოლოდ „არასამართლიანი“ წარმოების შემთხვევაში, რაც საბოლოოდ ერთერთი პარტნიორის მიმართ უკმაყოფილების გამოხატვით ამოიწურება. ეს კი ნიშნავს, რომ ერთ ქვეყანას შეუძლია მეორეს შეუწყვიტოს (შეუკვეცოს) მისთვის სასურველ ბაზარზე ხელმისაწვდომობა, თუ სავაჭრო პარტნიორი არ იცავს ადამიანის უფლებებს (მაგ., იყენებს ბავშვთა შრომას თავის წარმოებაში) და გაყიდოს ნაწარმი უფრო დაბალ ფასად, ვიდრე საკუთარ ქვეყანაში. ახალი, რეალურად მომქმედი პუნქტი ადამიანის უფლებების შესახებ სავაჭრო და საინვესტიციო ხელშეკრულებებში უნდა ეხებოდეს საკუთრივ ხელშეკრულებას, რომელმაც უნდა გააკონტროლოს ხომ არ იწვევს კონტრაქტში აღწერილი საქმიანობა ადამიანის უფლებების დარღვევას. ეს იქნებოდა სერიოზული აღიარება ექსტრატერიტორიული ვალდებულებებისა ადამიანის უფლებების დაცვის ჩარჩოებში.

“შესაბამისმა მთავრობებმა უნდა შეიმუშაონ პოლიტიკა და საკანონმდებლო ჩარჩო, რომელიც უზრუნველყოფს ყველა მოქალაქის უფლებებს ბუნებრივი რესურსების სამართლიან წილზე, შესაბამის კომპენსაციაზე, იმ შემთხვევაში თუ იგი ზიანდება რესურსების გამოყენებით გამოწვეული საქმიანობისა და ჩვენი გარემოს დაცვის გამო“.

ერიკ ოვინო ონდურუ, ტამირუ სისაი მისგანაუ, ფლორენტინა იულიუს კიდეკა, აღმოსავლეთ და აფრიკის რქის ქვეყნების მომავლის სემინარის დელეგატი

სურსათის უსაფრთხოების კომიტეტის მიერ შემუშავებული ნებაყოფლობითი სახელმძღვანელო პრინციპები მიწის საკუთრების, თევზის მრეწველობისა და მეტყევეობის პასუხისმგებლიანი მმართველობისთვის მნიშვნელოვან ინფორმაციას გვაწვდის პროცესებსა და პროდუქტებზე. გაიდლაინები უაღრესად მნიშვნელოვანია, ვინაიდან ინკლუზიურმა პროცესმა პირველად მისცა საშუალება სამოქალაქო საზოგადოებას მონაწილეობა მიეღო მოლაპარაკებებში და ამ გაიდლაინების შემუშავებაში გაეროს დონეზე. გარდა ამისა, დოკუმენტი მნიშვნელოვანია ადამიანის უფლებების დაცვის შესახებ ყოვლისმომცველი ხედვის გამო. ამდენად, ამ შეთანხმებამ ძლიერი მხარდაჭერა ჰპოვა სამოქალაქო საზოგადოებაში მსოფლიო მასშტაბით. გაიდლაინების მთავარი ამოცანაა „მიწის მფლობელობის, თევზის მრეწველობისა და მეტყევეობის მმართველობის გაუმჯობესება ყველას სასარგებლოდ, განსაკუთრებით ეს ეხება მოწყვლად და

მარგინალიზებულ ადამიანებს, სადაც მთავარი მიზანია სურსათის უსაფრთხოება და უფლებების დაცვა სათანადო სურსათის, სიღარიბის აღმოფხვრის, საარსებო საშუალებებით სტაბილური უზრუნველყოფის, სოციალური სტაბილურობის, უსაფრთხო საცხოვრებელი პირობების შექმნის, სოფლის განვითარების, გარემოს დაცვის და სოციალურ-ეკონომიკური მდგრადი განვითარების კუთხით. ყველა პროგრამა, სტრატეგია და ტექნიკური დახმარება მიწის მფლობელობის მართვის გასაუმჯობესებლად გაიდლაინების განხორციელების საშუალებით უნდა შეესატყვისებოდეს სახელმწიფოში არსებულ ვალდებულებებს საერთაშორისო კანონის, მათ შორის ადამიანის უფლებების საყოველთაო დეკლარაციის და ადამიანის უფლებების საერთაშორისო დაცვის სხვა ინსტრუმენტების საფუძველზე“.

მიუხედავად მისა, რომ ზემოთ აღნიშნული გაიდლაინები ნებაყოფლობითია, ისინი მოქმედებენ ადამიანის უფლებების ჩარჩოში – რაც სავალდებულოა ყველა ხელმომწერი ქვეყნისთვის. ადამიანის უფლებების ჩარჩო იძლევა გაიდლაინების განხორციელების პოლიტიკურ უფლებამოსილებას. არც ერთი ხელშეკრულება (ან კანონი) არ ტარდება ან ხორციელდება ავტომატურად. საჭიროა ხალხის ზეწოლა, მობილიზაცია და ორგანიზაცია, რათა მათ მოითხოვონ პოზიტიური დებულებების გატარება ან ნებისმიერი ხელშეკრულების (ან კანონის) განხორციელება ცხოვრებაში და აიძულონ ისინი იმუშაონ სოციალური ცვლილებების მოსახდენად. ამრიგად, მხოლოდ ინკლუზიური პროცესი, რომელიც ავალდებულებს სამოქალაქო საზოგადოებას გამოიყენოს გარკვეული პოლიტიკური ჩარჩო ან მხარი დაუჭიროს გარკვეულ კანონს, იძლევა მათი განხორციელებისა და რეალიზაციისთვის საჭირო ძალას.

ბ) ძალაუფლების კონცენტრაციის შეჩერება და ბუნებრივ რესურსებზე, ფინანსურ კაპიტალზე და ტექნოლოგიებზე ხელმისაწვდომობისა და კონტროლის ხალხის ხელში დაბრუნება

“იმის გამოაშკარავება, თუ რა ფულია გადახდილი ოკეანისგან და ქვეყნებში ჩინეთის წიაღისეულის მოპოვების სექტორის ინვესტიციებში არ არის საკმარისი გამჭვირვალობის და კანონის დაცვის უზრუნველსაყოფად. კორპორაციის სოციალური პასუხისმგებლობის ანგარიშების პარალელურად, ჩვენ ვფიქრობთ, რომ ჩინეთის სამთო კომპანიებმა უნდა გამოუშვან ცალკე ანგარიში ანტი-კორუფციული კანონების დაცვის შესახებ, რათა გამჟღავნდეს მათი საქმიანობები პრევენციის, გამოაშკარავების და უკანონო გადახდებისა და კანონის დაუმორჩილებლობის კუთხით“.

თინგ ქსუ,

სამხრეთ-აღმოსავლეთის და ჩინეთის მომავლის სემინარის დელეგატი

პრობლემას არა მხოლოდ კომპანიის სიდიდე წარმოადგენს („ძალზე დიდი იმისთვის რომ დაამარცხო ან დაატუსაღო“), არამედ თვით ბიზნესის მოდელი, რომელიც მოგებას ხალხისგან იღებს. პირველი ნაბიჯი სწორი მიმართულებით გადასადგმელად იქნებოდა კორპორაციების მიერ ძალაუფლებისა და პოლიტიკის მოხვეჭის მიკვლევა და სააშკარაოზე გამოტანა ადგილობრივ და საერთაშორისო დონეზე, რასაც სჭირდება კვლევა, ინტერესების დაცვა და ბოლოს სასამართლო განხილვა.

დღევანდელ დღეს ძალაუფლების ყველაზე დიდი კონცენტრაცია ფინანსური კაპიტალის დაგროვების მეშვეობით ხდება. ფინანსური ინსტიტუტები და ბანკები (კერძო და სახელმწიფო) წარმოადგენენ მთავარ აქტორებს რესურსებში (მიწა, სამთო მოპოვება, წიაღისეული, და .შ.) მსხვილი ინვესტიციების დაბანდებისას და ისინი აგრეთვე დიდ როლს ასრულებენ, როდესაც პოლიტიკურ ელიტას სახელმწიფო სახსრების მითვისების ან გადასახადების დამალვის საშუალებას აძლევენ ოფშორულ ზონებში. რესურსების პოლიტიკა მჭიდროდ უნდა იყოს დაკავშირებული ფინანსური ბაზრების რეგულაციებთან, სამართლიან საგადასახადო სისტემასთან (მათ შორის ფინანსურ გარიგებებთან დაკავშირებული გადასახადები), ფულის გათეთრების აკრძალვის და სხვა ისეთ ღონისძიებებთან, რომელთა მიზანია მოახდინონ ფინანსური ძალაუფლების გადანაწილება (შემოსავალი და ქონება) და არ მისცენ საშუალება მათ, ვისაც ფული აქვთ იყიდონ პოლიტიკური გადაწყვეტილებები თავის სასარგებლოდ.

წიაღისეულის მოპოვების გადასახადები შემოსავალს მოუტანდნენ განვითარებად ქვეყნებს და ეს შემოსავლები უნდა იყოს განკუთვნილი შესაბამისი

ტერიტორიებისა და ხალხებისთვის. ბუნებრივი რესურსების სექტორში შემოსავლების გამჭვირვალობის სავალდებულო რეგულაციები, რომლებიც ჩამოყალიბდა აშშ-სა და ევროპაში მხოლოდ ერთი პატარა ნაბიჯია სწორი მიმართულებით და საჭიროა მათი გავრცობა, რათა მოიცვან მთლიანი ღირებულებათა ჯაჭვი და სხვა სექტორები. ის, რომ ასეთი კანონმდებლობის წინა პლანზე დაყენება ძნელი აღმოჩნდა და დღევანდელ დღეს მას სასტიკად ებრძვის მრეწველობა, ნათლად მიუთითებს იმ ფაქტზე, რომ საფრთხე ექმნება მათი ბიზნეს მოდელის ქვაკუთხედს.

“საზოგადოებისადმი ნდობის გამოცხადებით, პროექტების დაწყებისთანავე მკვიდრდება ურთიერთნდობა და ურთიერთკავშირები მუდმივი კონსულტაციისა და კომუნიკაციის მეშვეობით. საჭიროა საზოგადოებების ინფორმირება სარგებელის, ზეგავლენის, ქვეყნის განვითარებაში შესაძლებელი კონტრიბუციის შესახებ და აგრეთვე თუ რა სარგებელს მოუტანენ პროექტები მიზნობრივ საზოგადოებებს.“

*მოჰამედ ტავაზ სტანიზკაი,
სამხრეთ აზიის მომავლის სემინარის დელეგატი*

ბაზრების უპირატესობის წინააღმდეგ გალაშქრებისას, მნიშვნელოვანია პოლიტიკური ბრძოლა ახალი ბაზრების შემოყვანის ან გაფართოების წინააღმდეგ, რომლებიც აცხადებენ რომ იცავენ ბუნებას და სინამდვილეში კი, ხშირად ფინანსური ბაზრის აქტორების დახმარებით, ფულიან ადამიანებს საშუალება ეძლევათ ჩვეულებრივ განაგრძონ ბიზნესის კეთება და თავი დაიძვრიონ სიტუაციიდან მოსყიდვის ან ვინმეზე ზეწოლის მეშვეობით. ამ მცდარი გადაწყვეტილების მიმართ წინააღმდეგობის გასაწევად ერთერთ უმნიშვნელოვანეს ფორუმს წარმოადგენს საერთაშორისო კლიმატის პოლიტიკა, როდესაც ნახშირბადის გამოყოფის კვოტის სქემების გაფართოება და ბიოკარბონის შერევის იდეა (ტყეებსა და ნიადაგში), როგორც ორგანული საწვავის შემცვლელისა, საფრთხის ქვეშ აყენებს კლიმატური რეჟიმის დაურღვევლობას და ადგილობრივი მოსახლეობის საარსებო საშუალებებსა და უფლებებს, განსაკუთრებით ბოლო, დარჩენილი საერთო სარგებლობის რესურსების შეზღუდვით (ტყეების, მიწის, წყლის, ა.შ.).

მეორე, რაზეც უნდა გამახვილდეს ყურადღება, არის ის კომპანიები რომლებსაც დღევანდელ დღეს სურთ კონტროლის მოპოვება ბიომასაზე, გენეტიკურ რესურსებზე და ტექნოლოგიებზე, რაც მათ მომავლის მწვანე ეკონომიკის გასაკონტროლებლად დასჭირდებათ. ამ მხრივ, ძალზე მნიშვნელოვანია

ტექნოლოგიებზე, სათესლე და საჯიშე მასალებზე თავისუფალი წვდომისთვის ბრძოლა – შემდგომი გალაშქრება საერთო სარგებელის შეზღუდვების წინააღმდეგ.

ვაჭრობასთან დაკავშირებული პატენტების რეგულირება ხდება სავაჭრო და საინვესტიციო ხელშეკრულებებით (TRIPS) ინტელექტუალური საკუთრების უფლებების ვაჭრობასთან დაკავშირებული ასპექტების შეთანხმების შესაბამისად. ამ შეთანხმებით გათვალისწინებულმა რეგულაციებმა არ უნდა მოახდინონ ზეგავლენა მწარმოებლების მიერ სათესლე და საჯიშე მასალების და სხვა ტექნოლოგიების თავისუფალ წვდომაზე. ადამიანის უფლებების დაცვის ზეგავლენის შეფასება და ადამიანის უფლებების პუნქტები, როგორც ზემოთ ვახსენეთ, უნდა აგვარებდეს ადამიანის უფლებების დარღვევის პრობლემებს პატენტის რეგულაციის მეშვეობით.

ორი ათწლეულის განმავლობაში დაჩქარებულმა ტექნოლოგიურმა პროგრესმა მასიური ვაჭრობის და ინვესტიციების ლიბერალიზაციის სფეროში, კაცობრიობა უარეს მდგომარეობაში ჩააყენა ვიდრე მაშინ, როდესაც თვით მდგრადი განვითარების ცნება ჯერ კიდევ ჩანასახში იყო. დროა თავიდან გავიაზროთ ტექნოლოგიები, რომლებიც ახალი, მაღალი რისკის შემცველი მცირე ტექნოლოგიებით დაწყებული (სინთეტიკური ბიოლოგია, ნანოტექნოლოგია) და ძალიან მსხვილით (გეოინჟინერია) დამთავრებული, სწრაფად ვითარდებიან. მათი მხარდამჭერები გვპირდებიან, რომ მათ ხელთ აქვთ კლიმატის ცვლის, შიმშილის დაძლევის, ენერგოდეფიციტის და ბიომრავალფეროვნების განადგურების პრობლემების მოგვარების გზების გაკონტროლების გასაღები. თუმცა უახლესი ტექნოლოგიებისკენ სწრაფვისას ხშირად ხდება გამაფრთხილებელი ზომების მიღებისა და სოციალურ-ეკონომიკური ზეგავლენების იგნორირება. საჭიროა საერთაშორისო წესების შემოღება გამაფრთხილებელი პრინციპებისა და ტექნოლოგიების შეფასების გამჭვირვალე და მონაწილეობრივი ფორმის მკაცრი გამოყენებისთვის.

გ) პროდუქციის, მოხმარების და საარსებო საშუალებების გარდაქმნა სოციალურ-ეკონომიკური სამართლიანობისთვის

“თუმცა ჩვენი დისკუსიები საკმაოდ ცხარე კამათის სახეს იღებდა ხოლმე და ზოგჯერ ძნელი იყო შეთანხმება ზოგიერთ კონკრეტულ საკითხზე, თუ რა უნდა გავვეკეთებინა, ჩვენ მაინც შევთანხმდით უმეტეს პრინციპებზე. საქონლისა და ენერჯის ადგილობრივად წარმოება, საწარმოო ნარჩენების რესურსად გამოყენება, კორპორაციული ძალაუფლების, როგორც საფრთხის განხილვა – ჭარბი მოხმარება და ჭარბი წარმოება, როგორც ამ ძალაუფლების სიმპტომები, უფრო დემოკრატიული და რაციონალური დიალოგი რესურსების გამოყენების უფრო დეცენტრალიზებულ, მაგრამ ამავე დროს საერთაშორისო დონეზე და ადამიანის ძირითადი უფლებებისა და სამოქალაქო თავისუფლებების შენარჩუნება–ყველაფერი ეს ძალზე მნიშვნელოვანია ჩვენს მდგრადობისკენ სწრაფვაში“.

ნორა ფელდმარი, დომინიკა გმერეკი, სვენ იანკოვსკი, ჯოანა სიდოუ, ევროპის მომავალი სემინარის დელეგატები

საზოგადოებას შეუძლია თავს უფლება მისცეს შეხედოს ბუნებას, როგორც რესურსების სიუხვეს, თუ იგი შეცვლის მასთან ურთიერთდამოკიდებულებას. პირველ რიგში, ყველას სჭირდება ჰქონდეს ხელმისაწვდომობა ბუნების მის „კუთვნილ წილზე“. ეს გულისხმობს ძალთა თანაფარდობის ცვლას ქალსა და მამაკაცს, ისევე როგორც თაობებს, ასაკობრივ ჯგუფებს, სოციალურ ფენებსა და ა.შ. შორის. ეს იმუშავებს მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ საშუალო და მაღალი ფენები მთელს მსოფლიოში რადიკალურად შეამცირებენ მოხმარებას, გაზრდიან რესურსების გამოყენების ეფექტიანობას და შექმნიან ნულოვანი დანაკარგის სტრატეგიას და ჩაკეტილი ციკლის ეკონომიკას. ახალ ტექნოლოგიებს შეუძლიათ დახმარების გაწევა, მაგრამ ეს არასოდეს იქნება საკმარისი და შესაძლოა ახალი პრობლემებიც კი გამოიწვიოს. ნამდვილი ტრანსფორმაცია, რაც მსოფლიოს მრავალ ქვეყანაში ხდება არის ის, რომელიც ქვემოდან ზემოთ მიმდინარეობს, სადაც ხალხი ითხოვს კონტროლს წყლით მომარაგებაზე, ელექტროქსელებზე და ბუნებრივ ჰაბიტატზე. ბოლო ხანებში ადამიანები უფრო ხშირად იბრძვიან წარმოების საშუალებებისა და მიწისთვის, რითაც ძირს უთხრიან კერძო კორპორაციების ძალაუფლებას და ეგზომ სათაყვანო ბაზრებს.

ასეთ ტრანსფორმაციას მხარდაჭერა სჭირდება. უფრო და უფრო მეტ ადამიანს აქვს მცდელობა ჩაერთოს საკუთარი ცხოვრების ფორმირებასა და გარემოს მოწყობაში სხვადასხვა საშუალებებით. ასეთი საშუალებებია საზადოების

დაბლოკვა, მასიური პროტესტის გამოხატვა ქუჩებში, სოციალური მედიის აქტიურობა ან სტიქიით დაზარალებულთათვის დახმარების შეგროვება და განაწილება სამთავრობო არხების გარეშე. ეს ხალხი ითხოვს თავის საარსებო საშუალებას და ფუნდამენტურ უფლებებს. უკვე დღეს, მილიონობით ადამიანი დარაზმული მათი ტყეების, თევზის რესურსების დასაცავად, იგონებენ ახალ სასურსათო სისტემას, ორგანიზებას უწყვენ ინტერნეტ-საზოგადოებების ჩამოყალიბებას, ითხოვენ საზოგადოებრივი სივრცეების დაბრუნებას და გარემოს დაცვის რესურსების უფრო რაციონალურ გამოყენებას. ისინი თავიდან აცნობიერებენ „პროგრესის“ და მმართველობის ცნებების მნიშვნელობას. თუმცა ეს ყველაფერი ძირითადად შეუმჩნეველი რჩება და არ შუქდება მედიაში საჯაროდ. ხმის მოპოვება და მისი მიწვდენა უფრო ძნელდება და მოითხოვს რთულ სტრატეგიებსა და ერთდროულ, ერთობლივ შიდა და გარე პოლიტიკურ ბრძოლას მრავალ ასპარეზზე, ადგილობრივ თუ საერთაშორისო დონეზე.

“რესურსების მართვაში საჭიროა ყურადღების გადატანა მზარდი მშპ-ს მაჩვენებლიდან უფრო ინკლუზიურ მიდგომაზე, რაც ითვალისწინებს კოლაბორაციას, სოციალურ კაპიტალს, სოციალურ კეთილდღეობას, ფსიქიკურ ჯანმრთელობას და ხალხთა მისწრაფებებს, მაგალითად, ბუტანში პოლიტიკური კურსის შემუშავება რომ მოხდეს მთლიანი ეროვნული ბედნიერების ინდექსის მიდგომის საფუძველზე“

*დივია გუფტა, პინაკი დასგუპტა,
სამხრეთ აზიის მომავლის სემინარის დელეგატები*

საერთაშორისო დონეზე, მსოფლიოს საშუალო და მაღალ ფენებში მოხმარების მოდელში ცვლილებების შესახებ შესაძლებელია ინფორმაციის მიწოდება დებატების საშუალებით ეკონომიკური მმართველობის ალტერნატიულ სისტემებზე, როგორცაა საზიარო ეკონომიკა და სათემო მიწების ერთობლივი გამოყენება, რომელთა წარმატება უფრო ნაკლებად დამოკიდებულია ბაზარზე ორიენტირებულ წარმოებაზე, ვიდრე საჭიროებებზე ორიენტირებულ წარმოებაზე. ეს არ არის ეკონომია მასშტაბის ხარჯზე, არამედ იგი არის ეკონომია დივერსიფიცირების ხარჯზე, ეს არ არის ნიშნავს მშპ-ს ზრდას, არამედ ეს ნიშნავს საზოგადოების, ხალხის და ბუნების კეთილდღეობას, რამაც უნდა იქონიოს ზეგავლენა პოლიტიკის ორიენტაციასა და რეგულაციებზე. ამგვარი მიდგომები და ჩარჩოები ადამიანის უფლებებთან და გარემოსთან მიმართებაში თვითონ განაპირობებენ წარმოების, მოხმარების და ვაჭრობის ახალ ფორმებს.

ერთი თვალსაჩინო მაგალითია ხორცის მოხმარება საშუალო ფენის მიერ, რასაც შედეგად მოყვება გარემოს გაუარესება, სიღარიბე და სურსათზე ადამიანის უფლების დარღვევა. მართალია ცალკეული ადამიანების მიერ ცხოვრების სტილის შეცვლა მნიშვნელოვანია, მაგრამ მხოლოდ ეს არ არის საკმარისი. ეს არის – ექსტრატერიტორიული ვალდებულებებიდან გამომდინარე – ევროკავშირის ვალდებულება სოფლის მეურნეობის პოლიტიკის შეცვლისა ხორცის სამრეწველო წარმოებასთან მიმართებაში. ხორცის სამრეწველო წარმოების პოლიტიკური და ფინანსური მხარდაჭერა ზიანს აყენებს ბუნებას და ადამიანის უფლებებს.

სპეციფიური რესურსები და ტერიტორიები მმართველობის სპეციფიურ რეჟიმს მოითხოვენ, რაც არ არის აუცილებელი სახელმწიფოს მიერ კონტროლირებადი ან კერძო იყოს. არსებობს საზოგადოებისთვის განკუთვნილი საერთო სარგებლობის რესურსების მემეჯმენტის სისტემა, რომელიც დაკავშირებულია წყალთან, საკვებთან, ნათესებთან, ტყეებთან, სამოვრებთან და ბევრ სხვა რესურსებთან და ინფორმაციულ სისტემებთან მთელს მსოფლიოში, სადაც გადაწყვეტილებები მიიღება როგორც ადგილობრივი, ისე რეგიონალური მასშტაბით. მრავალი მათგანი სასტიკ ზეწოლას განიცდის პრივატიზაციისა და ბაზრის აქტორების მხრიდან.

რეალური უფლებამოსილება მოითხოვს ბუნებრივი რესურსების „რაციონალური გამოყენების ახალ კულტურას“, რომელთა ღირებულებები სცდება კონსუმერიზმს. სამაგიეროდ ისინი ფოკუსირებულნი არიან გაზიარებაზე, საერთო სარგებლის დაბრუნების მოთხოვნაზე ან მათ დაცვაზე, და მრავალ ქვეყანაში თავიდან სწავლობენ სათემო მიწების ერთობლივი გამოყენების მოდელს.